

Wacław Gojniczek

 <https://orcid.org/0000-0003-3790-134X>

Instytut Historii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Nieznany dyplom Przemysława I Noszaka, księcia cieszyńskiego, z 1380 roku Przyczynek do pochodzenia Mazańcowskich z Mazańcowic *vel* Lhotskich z Lhoty (Ligocki z Ligoty)

Kwerenda archiwalna w źródłach nowożytnych nierzadko przynosi odkrycia odpisów znanych i nieznanymi średniowiecznych dokumentów. Najczęściej są one wpisywane do różnego typu ksiąg, przede wszystkim do kopiarzy, lub pojawiają się w formie luźnych dokumentów jako ekstrakty, czyli uwierzytelnione odpisy różnego rodzaju archiwaliów z ksiąg bądź pojedynczych dokumentów pergaminowych. Niestety, pomimo że są uwierzytelnione, to jednak nie oddają w pełni oryginału. Niemniej z całą pewnością każde takie odkrycie jest bezcenne, choć różny jest stan zachowania i precyzji kopiowania oryginału.

W trakcie prowadzenia kwerendy do dziejów sądownictwa w bielskim państwie stanowym niższego rzędu w XVI i XVII wieku odnaleziono oblatę dyplomu z 1380 roku. Właściciel dokumentu w 1603 roku otrzymał jego widymat, a ten przedłożył w kancelarii bielskiego pana stanowego w celu jego oblatowania w księdze protokołów bielskiego państwa stanowego. Oryginał spisano w języku niemieckim, natomiast widymat i oblatę w języku czeskim. Dokument ten zawiera nowe wiadomości na temat dziejów wsi Mazańcowice, wówczas leżącej w księstwie cieszyńskim, na temat genealogii i dziejów rycerstwa, kancelarii i otoczenia ówczesnego cieszyńskiego dynastii. Odnaleziony dyplom nie był przywoływany w literaturze przedmiotu i nie ujęto go dotąd w żadnym śląskim kodeksie dyplo-

matycznym, w tym *Listinář Těšínska*¹, podstawowym dla dziejów księstwa cieszyńskiego.

Z całą pewnością edytowany dokument był przed prawie stu laty znany co najmniej dwóm osobom. Pierwsza z nich pozostawiła dopiski w języku polskim, nadpisane ołówkiem nad tekstem opisywanego tu dyplomu, które były próbą jego przetłumaczenia. Być może chodzi o Jana Zahradnika (1883—1954), sekretarza i księgowego bielskiego zboru ewangelicko-augsburskiego, autora dwóch broszurek poświęconych Bielsku oraz kilku artykułów², m.in. w „Zaraniu Śląskim”, w tym opracowania dotyczącego wprowadzenia w 1584 roku nowego kalendarza w bielskim państwie stanowym. Cesarski patent w tej sprawie wpisano do księgi, w której również znajduje się edytowany dalej dokument³. W tym mniej więcej czasie do tego źródła zaglądał też znany niemiecki historyk Walter Kuhn (1903—1983), który w obszernym i aktualnym do dzisiaj artykule z 1941 roku, poświęconym dziejom bielskiego państwa stanowego do 1660 roku, wielokrotnie przytacza dokumenty z tego źródła⁴. Nie wiadomo jednak, dlaczego dyplom z 1380 roku nie został przez niego uwzględniony. Może miał problemy z czytaniem źródeł archiwalnych w języku czeskim?

Wystawcą dokumentu był Przemysław I Noszak, książę cieszyński i Wielkiego Głogowa, niewątpliwie najwybitniejszy spośród cieszyńskich Piastów⁵. Z dyplomu wynika, że władca potwierdził wszystkie wcześniej ustanowione przywileje dla przodków i poprzednich właścicieli wioski Mazańcowice leżą-

¹ *Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis. [1155—1400]*. Ed. E. Němec. Český Těšín 1955 (dalej: LT).

² J. Zahradnik: *Zamek Dziegielowski pod Cieszynem*. Bielsko 1929; Tenże: *Von den ältesten Bielitzer Wirtshäusern. Ein Stadtgeschichtlicher Rundgang*. Heft 1. Bielsko 1932; Tenże: *Zarys dziejów miasta Bielska w cieszyńskiej części województwa bielskiego*. Bielsko 1936; i przykładowo w „Zaraniu Śląskim”: Tenże: *Czy Waclaw Maciejowski był Ślązakiem*. „Zaranie Śląskie” 1930, R. 6, z. 2, s. 70—73; Tenże: *Bielski „Jurek z widelcem”*. „Zaranie Śląskie” 1932, R. 8, z. 8, s. 62—63; Tenże: *Muzeum Miejskie w Bielsku*. „Zaranie Śląskie” 1934, R. 10, z. 1, s. 60—62.

³ J. Zahradnik: *Zaprowadzenie kalendarza gregoriańskiego w „państewku bielskim”*. „Zaranie Śląskie” 1933, R. 9, z. 1, s. 11—14.

⁴ W. Kuhn: *Geschichte der Herrschaft Bielitz für 1660*. „Deutsche Monatshefte in Polen. Zeitschrift für Geschichte und Gegenwart des Ostdeutschums” 1941, Bd. 8 (18), H. 3—5, s. 86—130.

⁵ J. Spyra: *Těšínský kníže Přemyslav I*. „Těšínsko” 1989, č. 2, s. 5—8; J. Sperka: *Przemysław I Noszak*. W: *Książęta i książęne Górnego Śląska*. Red. A. Barciak. Katowice 1995, s. 102—105; I. Panic: *Książę cieszyński Przemysław Noszak (ok. 1332/1336—1410). Biografia polityczna*. Cieszyn 1996; J. Rajman: *Przemysław I Noszak*. W: *Piastowie. Leksykon biograficzny*. Red. S. Szczur, K. Ożóg. Kraków 1999, s. 788—792; I. Hlaváček: *Książę Przemko I Cieszyński w służbach królów czeskich*. V: *Těšínská Madona a vzácné sochy Petra Parlěře / Cieszyńska Madona i cenne rzeźby Piotra Parlera / Die Teschener Madona und wertvolle Statuen von Peter Parler*. Edd. H. Dáňová, I. Hlobil. Praha 2002, s. 63—67; I. Panic: *Książę cieszyński Przemysław Noszak (*1332—1336 +1410): wielki pan malego księstwa*. Cieszyn 2020.

cej w pobliżu Bielska — rycerzom: Lenartowi, Paszkowi i Miczkowi, synom Wilhelma zwanego *Swidoniczer*. W zamian zostali oni zobowiązani do służby konnej z kuszą na wezwanie księcia. Wymienieni rycerze z Mazańcowic nie pojawiają się w znanych dzisiaj dokumentach z tamtych czasów — wyjątkiem jest Miczko (zob. dalej). Imiona Wilhelm i Lenart są niewątpliwie związane z niemieckim kręgiem kulturowym. Ponadto wydaje się, że przezwisko Wilhelma jest odmiejscowe i być może należy łączyć je z miejscowością jego pochodzenia. Jeśli pisarz widymatu nie popełnił błędu w tłumaczeniu przezwiska na język czeski, to *Swidonicz* można identyfikować jako Świdnicę, w XIV wieku nazywano ją bowiem *Swidennic* lub *Swydenicz*⁶. W takim wypadku owo przezwisko należałoby tłumaczyć jako „świdniczanin”. Na liście świadków znalazło się pięciu rycerzy z otoczenia księcia cieszyńskiego: Jasiak Plosner z Wilamowic, Petrasz Judasz z Golasowic, Jachota z Czechowic, Jasiak Rozpredo z Małych Ochab i Miczko Janke z Kornicz z Górek, oraz pisarz Mikołaj Lander. Poza Petraszem są to osoby dotąd nieznane, ponadto w przypadku wsi, z których się pisali, w większości nie znamy ich właścicieli z końca XIV wieku. Ci pojawiają się dopiero w pierwszej połowie następnego stulecia. Również pisarz dokumentu po raz pierwszy pojawia się wtedy w źródłach.

O okolicznościach powstania widymatu oraz oblaty dokumentu z 1380 roku dowiadujemy się z confirmacji kancelarii miasta Cieszyna umieszczonej pod widymatem, a następnie zarejestrowanej również w bielskiej księdze. Z tej notatki wynika, że oryginał spisano na pergaminie, do którego przywieszono kilka pieczęci, i że zrobiono to w języku niemieckim w dniu św. Stanisława, czyli 8 maja 1380 roku w Skoczowie. Można domyślać się, że miało to miejsce na tamtejszym zamku. Następnie dyplom trafił do rąk właścicieli Mazańcowic i zgodnie z obowiązującym prawem oraz zwyczajem pozostawał własnością panów na Mazańcowicach. W początkach 1603 roku właściciel pergaminu przedłożył go w kancelarii miasta Cieszyna z prośbą o sporządzenie uwierzytelnionego widymatu⁷. Ze wspomianej confirmacji tej kancelarii wiadome jest, że pergamin był w dobrym stanie, kompletny i czytelny. W dniu 2 lutego 1603 roku spisano widymat, który z niewiadomych względów przetłumaczono na język czeski. Od tego momentu w rękach właściciela były dwa dokumenty: oryginał i uwierzytelniony odpis. Dalsze ich losy nie są znane, natomiast ich

⁶ *Breslauer Urkundenbuch*. Ed. G. Korn. Breslau 1870, s. 82; C. Grünhagen: *Urkunden der Stadt Brieg*. In: CDSil, Bd. 9, s. 242.

⁷ W księstwie cieszyńskim, gdy uwierzytelniony odpis dyplomu sporządzono w języku czeskim, nazywano go **widymatem**, w przypadku zaś spisania w języku niemieckim **transumptem**! Nie potrafię wskazać przyczyn takiego postępowania miejscowych kancelarii. W każdym razie praktyka ta jest sprzeczna z obowiązującą w dyplomatyce interpretacją. Zob. W. Gojniczek: *Urzędy książęce i ziemskie w ustroju księstwa cieszyńskiego (1477—1653)*. Katowice 2014, s. 101—102.

posiadacz oblatował widymat w kancelarii pana stanowego w Bielsku, a jego treść została najpewniej w 1603 roku wpisana do księgi bielskiego państwa stanowego⁸.

Księga, która zawiera treść dokumentu, nie przynosi żadnych dodatkowych informacji na temat okoliczności wpisania do niej widymatu. Treść dokumentu poprzedza jedynie lakoniczny nagłówek: *Potwzereni obdarowani Knizeczy na Mazanczowicze*. Zarówno dokument poprzedzający widymat, jak i tekst następny dotyczą innych spraw. Z tego też powodu nie wiadomo, kto zabiegał o sporządzenie uwierzytelnionego odpisu. Niemniej nasuwa się hipoteza, że najprawdopodobniej chodzi o ówczesnego właściciela Mazańcovic. Był on najbardziej zainteresowany uwierzytelnieniem dokumentu sprzed ponad dwustu lat. Ponadto jako obywatel państwa bielskiego, w skład którego wchodziły Mazańcovice, oblatował dokument w księdze państwa bielskiego. Powstanie opisywanych dwóch nowożytnych dokumentów mogło wynikać z troski o zabezpieczenie i nieużywanie oryginału. Dodatkowo powodem mógł być fakt, że wśród wymienionych w dokumencie rycerzy był przodek wspomnianego mężczyzny.

Kwerenda archiwalna dostarcza kilku wzmianek źródłowych pochodzących z okresu od 1380 roku do początków XVI stulecia, które nie pozwalają na identyfikację rodową właścicieli Mazańcovic. Sytuacja zmienia się od połowy XVI wieku ze względu na większą liczbę źródeł archiwalnych, w których znajdują się wzmianki o feudalnych panach Mazańcovic. Wieś ta wówczas należała do kilku pokoleń szlacheckiej rodziny Mazańcowskich z Mazańcovic *vel* Lhotskich z Lhoty (sporadycznie w XVIII wieku piszących się Ligocki z Lhoty). Od momentu, gdy Lhotscy zostali właścicielami Mazańcovic, pisali się jako Mazańcowscy z Mazańcovic⁹. Rodzina ta posługiwała się własnym

⁸ Księga ta została założona w 1583 i była prowadzona do 1715 r. Zwana była Protokołem lub Metryką. Na 743 stronach zarejestrowano różne typy dokumentów, patenty, kontrakty kupna-sprzedaży, listy, orzeczenia sądowe wydane pod pieczęcią pana stanowego. Do ok. połowy XIX w. księga znajdowała się w archiwum książąt Sułkowskich, ówczesnych właścicieli już księstwa bielskiego, a potem ok. połowy XIX w. trafiła do archiwum Sądu Powiatowego w Bielsku (L. Musioł: *Archiwa i archiwalja w województwie śląskim*. Katowice 1936, s. 15), gdzie pozostała aż do momentu przejęcia w latach 50. XX w. tego typu akt przez bielski oddział Archiwum Państwowego w Katowicach. Dzisiaj wchodzi w skład zespołu Archiwum książąt Sułkowskich (AP Bielsko-Biała, Archiwum książąt Sułkowskich (dalej: AKS), sygn. 825). Z powodu problemów z uporządkowaniem wspomnianego zespołu archiwalnego od drugiej wojny światowej nikt z opisywanej księgi nie korzystał.

⁹ Pisownia nazwisk szlacheckich należy do najtrudniejszych zagadnień dla badaczy zajmujących się szlachtą śląską. W źródłach nowożytnych można odnaleźć różne wersje pisowni nazwisk w języku czeskim i niemieckim. Właściwie brak jest dokumentów w języku polskim. Podobnie rzecz się ma z literaturą przedmiotu — w zasadzie są to jedynie wydawnictwa niemiecko- i czeskojęzyczne. W nielicznych polskich tekstach przyjęto wersję czeską (L.J. Szerzchnik: *Materiały genealogiczno-heraldyczne do dziejów szlachty księstwa cieszyńskiego*. Ed. W. Gojniczek. Cieszyn 2004 (Bibliotheca Tessinensis, 1), s. 134; R. Sękowski: *Herbarz szlachty*

herbem przedstawiającym w polu błękitnym trzy złote ryby w słup pyskami do siebie. Nad hełmem w klejnocie trzy pióra strusie: błękitne, srebrne i złote, labry z pokryciem błękitnym i podbiciem srebrnym¹⁰. W związku z herbem Lhotskich nasuwa się ostrożna hipoteza — podobny posiadała rodzina rycerska Kreckwitz (Krakwicz), żyjąca w XIV wieku w księstwie głogowskim¹¹. Fakt ten mógłby wskazywać na związek rodzinny Kreckwitzów z przywołanym tutaj Wilhelmem Świdniczaninem. Wówczas Wilhelm byłby protoplastą Kreckwitzów w księstwie cieszyńskim, piszących się jako Lhotscy z Lhoty. W uzupełnieniu można dodać, że cieszyński dynasta z 2. poł. XIV wieku, książę Przemysław I Noszak, był aktywny politycznie także na Dolnym Śląsku, gdzie posiadał liczne kontakty, i zapewne w jego otoczeniu znajdowali się rycerze przybyli z księstw dolnośląskich. Nadto można jeszcze zauważyć, że w 1384 roku wszedł on w posiadanie połowy księstwa głogowskiego¹².

Pierwsza wiadomość o kolejnych właścicielach Mazańcowic po 1380 roku, choć niepewna, pochodzi z 1390 roku — właścicielem rzekomo miał być Werner Mazan, czyli najpewniej Werner z Mazańcowic¹³. Z XV wieku znane są następne dwa fakty. W 1416 roku książę cieszyński Bolesław potwierdził wiano w wysokości 70 grzywien Małgorzacie, córce Miczki (Niczken) z Mazańcowic¹⁴. Może to wskazywać, że ojciec Małgorzaty mógł być synem Wilhelma.

śląskiej. T. 4. Chorzów 2005, s. 261). Na takie wątpliwości wpływa fakt, że rodziny te często żyły jeszcze w XIX, a nawet XX w. W przypadku opisywanej tu rodziny pewne jest, że jej przedstawiciele żyli jeszcze w XX w. i pisali się: Lhotsky von Ellgoth. Uwzględniając ten stan rzeczy, trudno spolszczyć pisownię ich nazwiska na Ligockich z Ligoty czy Lgoty.

¹⁰ Blazonowanie na podstawie podobizny z herbarza *Scuta Nobilium Ducatus Teschinensis* z początku XIX w. (L.J. Szersznik: *Materiały genealogiczno-heraldyczne...*, rys. 39); identyczny herb z 1605 r. zob. *Johann Siebmachers Wappenbuch von 1605*. Hrsg. H. Appuhn. Bd. 1. 2. Aufl. Dortmund 1989, tabl. 75 (podpis pod herbem: *Die Lotzky und Masanizowsker*); taki sam herb w herbarzu tzw. Goczałkowskich z początku XVII w. zob. *Książnica Cieszyńska w Cieszynie*, Biblioteka ks. L.J. Szersznika (Rękopisy), sygn. V IX 16, k. 26a, herb A (podpis pod herbem: *Lhotskich, Mazanczowskich, Kreckwicz* — ostatni wyraz dopisany innym atramentem).

¹¹ T. Jurek: *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*. Poznań 1996, s. 246.

¹² J. Dąbrowski: *Dzieje polityczne Śląska w latach 1290—1402*. W: *Historja Śląska. Od najdawniejszych czasów do roku 1400*. T. 1. Red. S. Kutrzeba. Kraków 1933, s. 553; J. Sperka: *Piotr Szafraniec starostą Głogowa*. W: *Z badań nad dziejami politycznymi i społeczno-gospodarczymi Cieszyna*. Red. I. Panic. Cieszyn 2005, s. 15.

¹³ W. Kuhn: *Geschichte der deutsche Sprachinsel Bielitz (Schlesien)*. Würzburg 1981 (Quellen und Darstellung der zur Schlesienschen Geschichte, 21), s. 54 — autor zaznacza w przypisie, że dokument, który miał znajdować się w Breslauer Staatsarchiv, cytuję z pamięci. Nie podał nazwy zespołu i sygnatury. Fakt ten został ujęty w popularnej monografii Mazańcowic — zob. J. Hałas: *Dzieje Mazańcowic. W stulecie kościoła parafialnego pw. św. Marii Magdaleny*. Mazańcowice 2001, s. 24 — ale z datą 1380 r.

¹⁴ „Anno 1416 Am Tag S. Johannis besttettigt Herzogk Bolko frauen Margarethen, Niczken von Mosantzowitze helichen Hausfrauen Leibgeding uff 70 marck” — taki wpis widnieje w oryginalnej kronice: „Kurtz Verzeichnus von dem Stamlink und Herkommen der Hertzoge zu Teschen und Großen Glogau, so viel man dessen aus alten Privilegien, Confirmationen und

W 1452 roku Mazańcowice nadal były własnością szlachecką¹⁵. Pewne jest, że co najmniej od 1524 roku wieś ta należała do Mazańcowskich *vel* Lhotskich. Wówczas prawo własności do wsi otrzymał Jerzy Lhotski, starosta bielskiego klucza domeny książęcej¹⁶. Urząd starosty sprawował w latach 1521—1525, później dwukrotnie wystąpił w roli pisarza — w 1529 i 1537 roku¹⁷. Następne pokolenie tej rodziny to najpewniej bracia: Mikołaj (znany ze źródeł z lat 1545—1568¹⁸), Paweł (występujący jedynie w dokumencie z 1568 roku¹⁹) i Jan, o którym dalej. W niedatowanym spisie posesjonatów księstwa cieszyńskiego powstałym ok. 1566/1568 roku ujęto dwie osoby z rodziny Mazańcowskich: Bartłomieja oraz wdowę o nieznanym imieniu²⁰. Być może w tym czasie wieś była podzielona na dwa działki: wdowi i najstarszego syna. Sytuacja własnościowa wyjaśniła się na początku ósmej dekady XVI wieku, wówczas bowiem wieś była zielona na trzy działki: Jerzego (potwierdzone w 1570 roku²¹), Jana (1572²²)

andern, brieflichen Uhrkunden, findenmögen (kürzlich zusammengezogen, durch Zacharias Starcken der Rechte Doctoren. Anno1580 Dominica Letare in Teschen”, b. p. zob. Liechtenstein. The Princely Collections Vaduz-Vienna, Hausarchiv, karton H 824 (Teschen. Genealogie d. Hzgi. Teschen). Natomiast w odpisie tej kroniki z początku XVII w. najistotniejszy fragment niniejszego wykładu brzmi: „Margarethe Witzken von Mosantzowitz”, zob. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Zbiory zabezpieczone, sygn. akc. 1994/26, b. p. Do 1945 r. znany był jedynie odpis kroniki, później uważany za zaginiony. Obie wersje zostały odnalezione w połowie drugiej dekady XXI w. Ponieważ ewidentnie kopista błędnie przepisał ten fragment, zmieniając jego sens, spowodowało to, że badacze sięgający po źródło inaczej interpretowali ten urywek, np. V. Prasek (*Dějiny knížectví Těšínského*. Opava 1894, s. 165) stwierdził, że Małgorzata pisała się z Vickova, a więc z morawskiej rodziny szlacheckiej (J. Pilnáček: *Staromoravští rodové*. Vyd. 2. Brno 1996, s. 151), natomiast L. Hosák (*Historický místopis země Moravsko-slezské*. Praha 1938, s. 938) napisał o Witku z Mazańcowic. Za nim przejęli tę informację W. Kuhn (*Geschichte der deutsche Sprachinsel Bielitz...*, s. 63) oraz J. Pilnáček (*Rody starého Slezska*. Vyd. 3. Brno 2010, s. 123, nr 513), który bezkrytycznie identyfikował Witka z rodziną Mazańcowskich z Mazańcowic.

¹⁵ LBS, Bd. 2, s. 564; LT. [1401—1459]. Ed. E. Němec. Český Těšín 1958, nr 209; W. Kuhn: *Geschichte der deutsche Sprachinsel Bielitz...*, s. 63.

¹⁶ W. Kuhn: *Geschichte der Herrschaft Bielitz für 1660...*, s. 89.

¹⁷ W. Gojniczek: *Urzędy książęce i ziemskie...*, s. 145, 295, 304.

¹⁸ LT. 1527—1550. Ed. E. Němec. Český Těšín 1966, nr 507; LT. 1551—1570. Ed. E. Němec. Český Těšín 1972, nr 594; L.J. Szersznik: *Materiały genealogiczno-heraldyczne...*, s. 132; R. Jež: *Listiny těšínských knížat renesančního věku. Rekonstrukce knihy „Matrica Privilegiorum ab anno 1558“*. Český Těšín 2010 (Studie o Těšínku, 19), s. 190 (nr 229), 197 (nr 237), 237 (nr 325); Tenże: *Pergamenové listiny těšínských Piastovců z let 1408—1566 z Rakouské národní knihovny ve Vidni*. „Práce a studie Muzea Beskyd — Společenské vědy“ 2012, č. 24, s. 167—168 (nr 10), 169 (nr 11).

¹⁹ R. Jež: *Listiny těšínských knížat...*, s. 237 (nr 325).

²⁰ P. Pfötenhauer: *Die Ritterschaft von Teschen im XVI. Jahr*. „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens“ 1884, Bd. 18, s. 282—283.

²¹ AP Cieszyn, Komora Cieszyńska, sygn. 257, s. 30.

²² Tamże, s. 58.

i Bartłomieja (1572²³). Być może wspomniani trzej mazańcowiccy posesjonaci byli braćmi²⁴, a skoro Jan był synem Jana, który zmarł ok. 1567 roku, to musiał być poprzednim dziedzicem wsi. Jest on trzy razy wspomniany w źródłach: w 1515, 1553 i 1567 roku²⁵. Jan, syn Jana, z czasem najpewniej zbył swój dział w Mazańcowicach, ponieważ wiązał swoją przyszłość z dworem książęcym w Cieszynie: księżną wdową Sydonią Katarzyną oraz księciem Adamem Waławem. W latach 1590—1598 dzierżył urząd starosty cieszyńskiego, czyli zarządcy klucza cieszyńskiego domeny książęcej²⁶. Z tego względu był zainteresowany majątkiem zlokalizowanym blisko stolicy księstwa i dlatego w 1591 roku nabył Dolny Żuków²⁷. Natomiast całe Mazańcowice znalazły się w rękach Jerzego, który pojawia się w źródłach od 1560 roku²⁸. Wioska pozostała jego własnością do śmierci ok. 1591 roku²⁹. Dziedzicem Jerzego został jego syn Jan, występujący w źródłach w latach 1584—1607³⁰. Na tej podstawie można wnosić, że Jan Mazańcowski z Mazańcowic, pan na Mazańcowicach, w 1603 roku był najbardziej zainteresowany zabezpieczeniem dyplomu z 1380 roku i sporządzeniem uwierzytelnionego odpisu, a także rejestracją jego treści w księdze bielskiego państwa stanowego.

Nasuwa się jeszcze jedna ostrożna hipoteza: że rycerze z Mazańcowic z końca XIV wieku mogli być przodkami szesnastowiecznych Mazańcowskich *vel* Lhotskich. W literaturze można odnaleźć dwie teorie na temat ich pochodzenia. Starsza, odnotowana w siedemnasto- i osiemnastowiecznej kronice Mikołaja Heneliusza i w herbarzu Jana Sinapiusa³¹, która utrzymała się co najmniej do końca XIX wieku, wskazywała na morawskie Ptení koło Plumnova jako ich gniazdo rodowe³². Słabością tej teorii jest fakt, że rodzina ze Śląska

²³ Tamże, s. 239, 264.

²⁴ R. Jeż stawia hipotezę, że bratem Jerzego mógł być przedwcześnie zmarły Piotr (ok. 1560). Wówczas mogło być czterech braci, zob. R. Jeż: *Listiny těšinských knížat...*, s. 115, przyp. 5.

²⁵ 1515 — LT. 1496—1526. Ed. E. Němec. Český Těšín 1961, nr 402; 1553 — R. Jeż: *Pergamenové listiny...*, s. 173—174 (nr 13); 1567 — P. Pfothenauer: *Die Ritterschaft von Teschen...*, s. 278 (jako Hans).

²⁶ W. Gojniczek: *Urzędy książęce i ziemskie...*, s. 98.

²⁷ R. Jeż: *Listiny těšinských knížat...*, s. 316, przyp. 1.

²⁸ Tamże, s. 115 (nr 80).

²⁹ Tamże, przyp. 1.

³⁰ AP Bielsko-Biała, AKS, sygn. 825, s. 13—14, 30—32, 55—57, 99.

³¹ N. Henelii ab Hennenfeld: [...] *Silesiographia renovata, necessariis scholiis, observationibus et indice avcta* [...]. T. 2. Wratislaviae—Lipsiae 1704, cap. 8, s. 517; J. Sinapius: *Schlesischer Curiositäten* [...] *Vorstellung, Darinnen die ansehnlichen Geschlechter Des Schlesischen Adels...* T. 1. Leipzig—Breslau 1720, s. 594.

³² Ch. D'Elvert: *Zur mähr[ische]-schles[isches] Adelsgeschichte. LXXVI. Die Lhotsky von Ptin*. „Notizen-Blatt der historisch-statistischen der kais. Königl. Mährisch-schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde“ 1876, Nr. 4, s. 25—27; P. Pfothenauer: *Die Ritterschaft von Teschen...*, s. 278, przyp. 10; K. Blažek: *Der Adel von Oesterreichisch Schlesien*. Nuernberg 1885, s. 40—41.

miała odmienny herb od rycerzy z Moraw. Druga koncepcja, zaprezentowana w połowie XX wieku przez wybitnego czeskiego genealoga Josefa Pilnáčka, łączy rodzinę szlachecką z XVI wieku z Ligotą koło Bielska-Białej i sąsiednimi Mazańcowicami. Pilnáček najpierw stwierdził bez podania źródła, że rodzina ta wywodziła się z wioski Ligoty i dzierżyła sąsiednie Mazańcowice. Następnie kilka wierszy dalej dodał, że z uwagi na brak średniowiecznych źródeł należy raczej wywodzić ich od Lhotskich z ziemi kozielskiej³³. Jednak w przypadku rodziny z ziemi kozielskiej nie jest znany herb, a wszyscy przedstawiciele wymienieni w herbarzu żyli w XVI wieku³⁴. Z tego względu pierwsza sugestia wspomnianego genealoga, że gniazdem rodowym była raczej Ligota sąsiadująca z Mazańcowicami, wydaje się bardziej prawdopodobna. Ponadto pewna jest ciągłość posiadania tej wsi przez członków rodziny od co najmniej 1524 roku do trzeciej dekady XVII wieku. Poza tym, gdy byli oni właścicielami Mazańcowic, najczęściej pisali się Mazańcowscy, rzadziej Lhotscy, natomiast gdy w ich posiadaniu znajdował się inny majątek, to wtedy byli już tylko Lhotskimi. Zastanawiające jest również to, dlaczego w 1603 roku Jan Mazańcowski zadbał jedynie o, być może, najstarszy dokument w jego archiwum rodowym, a nie postąpił podobnie z innymi dokumentami, tworząc np. kopiarz, który także mógł uwierzytelnić. Być może zadecydowały względy finansowe, a może po prostu chodziło o tradycję i pamięć o odległej metryce rodziny Mazańcowskich z Mazańcowic. Niestety przedstawione przesłanki są zbyt niepewne, aby potwierdzić związki rodzinne rycerzy z Mazańcowic z rodziną szlachecką Mazańcowskich z Mazańcowic.

Do niniejszego przyczynku dołączono edycję opisywanego dyplomu z 1380 roku, który został oddany w transliteracji zgodnie z zasadami zawartymi w projekcie instrukcji wydawniczej Adama Wolffa³⁵. Jediną ingerencją w tekst było wprowadzenie znaków interpunkcyjnych oraz rozwinięcie abrewiacji, co w obu wypadkach zostało zaznaczone nawiasami kwadratowymi.

Konkludując, można stwierdzić, że edytowany dokument przynosi kilka interesujących nowych informacji na temat średniowiecznych właścicieli Mazańcowic w księstwie cieszyńskim oraz otoczenia dynasty, a także roli widymatu w tym księstwie w nowożytności. Stanowi również przyczynek do dyskusji o rodowodzie szlacheckiej rodziny Lhotskich z Lhoty *vel* Mazańcowskich z Mazańcowic.

³³ J. Pilnáček: *Rody starého Slezska...*, s. 123, nr 513 (hasło: *Macanovský z Macanovic*); s. 224, nr 1141/V (hasło: *Lhotský z Lhoty*).

³⁴ W najnowszym polskojęzycznym herbarzu szlachty śląskiej (zob. R. Sękowski: *Herbarz szlachty śląskiej...*, s. 261) autor opisał dwa rody szlacheckie: Lhotski z Pteny i Lhotski z Lhoty *vel* Mazańcowski, oraz zamieścił różne rysunki ich herbów; Mazańcowskich wywodzi z Ligoty koło Bielska-Białej.

³⁵ A. Wolff: *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI w.* St. Żr. 1957, T. 1, s. 155—184.

Aneks

1380, 8 maja Skoczów

Przemysław, książę cieszyński i Wielkiego Głogowa, potwierdził na prośbę braci Mazańcowskich: Lenarta, Paszka i Miczka, synów Wilhelma zwanego Świdniczaninem, przywileje i prawa do Mazańcowic.

Oryginał zaginiony, odpis z ok. 1603 roku w języku czeskim na podstawie widymatu z 2 lutego 1603 roku w księdze protokołów bielskiego państwa stanowego (1583—1715) zob. AP Bielsko-Biała, AKS, sygn. 825, s. 87—88.

[87] Potwerczeni obdarowani Knizeczy na Mazanczowicze

Przemyslaus z Bozy m[ilos]ti Knize Tiessynske a Pan Welkeho Hlohowa Wyznawamy a Znamo czynime tymto listem Przedewssemi genz gey Uzrzy anebo czuczij slysse-ti bude zie Przedstupili sau Przed nas Nassy wierni milj Mazanczowsstzy Lenart[,] Passek a Miczek bratrzy³⁶. Y gsau nas Ponizenie Prosyli Zie bychom Gim gegich listy a nadani, obnowiti a listem nassym Potwerditi racyli Y Vssetrzugicz³⁷ my Prozeb a Poslussnost gegich Przeslyssytz a Wyrozumegicz listom a nadanim gegich, Kteruzto magij na Zbozij we wsy Mazanczowiczich³⁸ czoz od Przedkow a Rodiczow gegich Nanie przypadlo gmenowitzie od Pana Wilhelma rzeczeneho Swidoniczera³⁹, a tak ten listy statek Mazanczowitze W nassym Knizecztwij Tiessynskym Zalezytzy Tymto listem nassym Potwerczuzeme tym Ossym Spusobem yak od Starodawna y Wnowie Wymierzena a osazena gest. A tak yakz w hraniczach swych Zalezzy a od gynych Statkow gest odlauczena ze Ossym gegi Przyslussenstwim Uzytkem a Pozytkami y z Platy[,] Rolmi[,] Oranymi y Neoranymi[,] z Lesy[,] Haymi⁴⁰[,] Wodami Tekuczimi y netekutzijmi yakz nadepsane Zbozy y wes Ze wssijm Przyslussenstwi gmenowane bejti moze Nicz newynimagicz bud Malo aneb mnoho gim a gegich Erbom a Prawny[m] Potomkom Nini y na Czasy Wieczne ku osadzeni[,] derzeni a uzijwani[,] Prodani Promieneni a ku obratzeni k swemu uzytku [s. 88] Yak Se Gim mijloste zdati a libili bude awssakz nassemu knizeczijmu Prawu a sluzbam bez sskody kteruzto Sluzbu nam a nassym erbom Podle gynych osob Rytirskich w zemi Kdyzby toho Potrzeba nasse nastala na koni z kussy czyniti magi. Tomu na Swiedomi a Pro lepssy toho gistotu Dali sme Peczeth nassy Knizeczy z Nassym gistym Swiedomim, a dobru Wuoli ktomuto listu Przywesyti. Stalose w skotzowie⁴¹ den S[wateh]o Stanislawo Po

³⁶ Bracia Lenart, Paszek i Miczko, zwani Mazańcowscy, synowie Wilhelma, w 1380 r. byli właścicielami wsi Mazańcowice. Rycerze ci dotąd byli nieznani, jedynie Miczko może być identyczny z Nitzke występującym w 1416 r. — zob. przyp. 14.

³⁷ Wprawdzie wyraz zaczyna się od litery V, ale należy go czytać: „Ussetrzugicz”.

³⁸ Mazańcowice (niem. *Matzdorf*, cz. *Mazancovice*) w księstwie cieszyńskim.

³⁹ Wilhelm zwany Świdniczaninem, zmarły przed 1380 r. właściciel Mazańcowic.

⁴⁰ Chodzi o *gaj*, tu w liczbie mnogiej *gaje*.

⁴¹ Chodzi o Skoczów (niem. *Skotschau*, cz. *Skočov*), miasto w księstwie cieszyńskim.

Narozeni Krysta Pana 1380 etc. Swiedomi ktomu Przijzwzate a Powolane Pan Jassek Plosner z Wilemocicz⁴², Petrass Jedyasz z Golasowicz⁴³, Jachota z Czechowicz⁴⁴, Jassek Rozpredo z Maley Ochaby⁴⁵, Mitzek Janke z Kornicz z Gorky⁴⁶ a ya Nicolaus Lander⁴⁷ Kteremu tento list Poruczen.

My Puorgkmistr a Radda Miesta Tiessyna⁴⁸ Znamo Czynime tymto listem genż slowie Vidimus obecninie Przedewssemi kdezkołiczten anebo czuczij slyssan bude Zie sme Oswitzene[h]o a Wysocze Urozeneho Knizete a Pana Pana Przemysława z Bozym[il]o[s]ti Knizete Tiessynskeho a Pana Welkeho Hlohowa⁴⁹ Slawney a Spasytedlney

⁴² Jasiak Plosner z Wilamowic, nieznanym bliżej rycerz, pan na Wilamowicach (niem. *Wilamowitz*, cz. *Vilamovice*) w księstwie cieszyńskim.

⁴³ Petrasz Judasz z Golasowicz jest zapewne identyczny z Pietraszem z Golasowic, w 1388 r. starostą cieszyńskim, zarządcą cieszyńskiego klucza domeny książęcej (LT. [1155—1400]..., nr 104, 105). Golasowice (niem. *Golasowitz*, cz. *Golasovice*) — wówczas wioska w księstwie raciborskim, w ziemi pszczyńskiej. W 1427 r. i w latach 1434 i 1445 panem na Golasowicach był Judasz z Golasowic, zob. *Regesty listin ułożonych v Horním Šlezsku / Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. Red. A. Barciak, K. Müller. T. 2: (1401—1450). Opava—Opole—Katowice 2011, nr 368, 447, 565. Zapewne w tym wypadku można mówić o pokrewieństwie.

⁴⁴ Rycerz Jachota z Czechowicz był w 1380 r. panem na Czechowicach (niem. *Czechowitz*, cz. *Čechovice*) w księstwie cieszyńskim. W XV w. wioska ta należała do zacnego rodu Czelów z Czechowic, brak jednak podstaw do łączenia z nimi wspomnianego rycerza, zob. I. Panic: *Uposażenie ziemskie rodziny Czelo z Czechowic za panowania Piastów. (Z badań nad drogami awansu i uposażeniem majątkowym szlachty cieszyńskiej w czasach piastowskich 1290—1653)*. W: *Średniowiecze polskie i powszechne*. T. 3. Red. I. Panic, J. Sperka. Katowice 2004, s. 230—262.

⁴⁵ Rycerz Jasiak Rozpredo był w 1380 r. właścicielem wsi Małe Ochaby (niem. *Klein Ochab*, cz. *Male Ochaby*) w księstwie cieszyńskim. Jest pierwszym znanym panem na tej wsi. Następną wiadomość o Małych Ochabach pochodzi z 1418 r., kiedy niejaka Katarzyna Lasko z córką Katarzyną sprzedały Małe Ochaby rycerzowi Gochowi z Ochab. Por. K. Maleczyński, B. Turoń: *Średniowieczne silesiaca i polonica w zbiorach bibliotecznych i archiwalnych w Wiedniu*. „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1963, T. 18, nr 1, s. 92.

⁴⁶ Rycerz Miczko Janke ze znanego rodu górnośląskiego Korniców był w 1380 r. właścicielem Górek (niem. *Gurek*, cz. *Hürky*) w księstwie cieszyńskim. Według L. Hosaka (*Historický místopis země Moravsko-slezské...*, s. 884) w 1394 r. wieś ta należała do braci: Wincentego, Ranitbora i Ondrzeja, synów zmarłego Jejka z Górek. Nie ma prawdopodobnie innych źródeł, które mogłyby połączyć Miczka Janke ze wspomnianymi braćmi. Pewne jest, że w późniejszym okresie wieś należała do jednej z linii Korniców — Gureckich z Kornic. Zob. L. Igálffy-Igály: *Beiträge zur Genealogie der Kornitz-Familien*. „Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik” 1954, 72, Bd. 3 (17), H. 8, s. 109.

⁴⁷ Mikołaj Lander, pisarz edytowanego tu dokumentu, nie był dotąd znany, nie występuje w dostępnych spisach książęcych urzędników kancelaryjnych, por. B. Trelińska: *Kancelaria i dokument książąt cieszyńskich 1290—1573*. Warszawa—Łódź 1983, s. 230—232. Miejsce spisania dokumentu może sugerować jego związki z zamkiem książęcym w Skoczowie i z tamtejszymi dobrami książęcymi lub ratuszem w tym mieście.

⁴⁸ Chodzi o Cieszyn (niem. *Teschen*, cz. *Těšín*), stolicę księstwa cieszyńskiego.

⁴⁹ Przemysław I Noszak (1358—1410), książę cieszyński i Wielkiego Głogowa. W ciągu ponad 50 lat rządów znacznie poszerzył swoje władztwo na terenie Górnego Śląska, a przede

Pameti list na Pergamenie z Wysutymi Peczeti w Slowich Nemeckym Jazykem napisany czely a neporusseny, Ktery slovo od slova yakse nahorze Pisse Znegiczy Wi-dieli. Tomu na Swiedomi a Pro lepssy toho gistotu Peczeth nassy Miestku k tomu to listu aneb Vidimusu Przijtisknuti sme dalj. Genz Dan a Psan w Miestie Tiessynie 22 dnie Miesitze February A[nn]o 1603 etc.

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne

- Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej: Archiwum książąt Sułkowskich, sygn. 825.
- Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Cieszynie: Komora Cieszyńska, sygn. 257.
- Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu: Zbiory zabezpieczone, sygn. akc. 1994/26.
- Książnica Cieszyńska w Cieszynie: Biblioteka ks. L.J. Szersznika (Rękopisy), sygn. V IX 16.
- Liechtenstein. The Princely Collections Vaduz-Vienna, Hausarchiv, karton H 824 (Teschen. Genealogie d. Hzgi. Teschen).

Źródła drukowane

- Breslauer Urkundenbuch*. Ed. G. Korn. Breslau 1870.
- Grünhagen C.: *Urkunden der Stadt Brieg*. In: *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. 9. Breslau 1870.
- Jež R.: *Listiny těšínských knížat renesančního věku. Rekonstrukce knihy „Matrica Privilegiorum ab anno 1558“*. Český Těšín 2010 (Studie o Těšínku, 19).
- Jež R.: *Pergamenové listiny těšínských Piastovců z let 1408—1566 z Rakouské národní knihovny ve Vídni*. „Práce a studie Muzea Beskyd — Společenské vědy“ 2012, č. 24.
- Johann Siebmachers Wappenbuch von 1605*. Hrsg. H. Appuhn. Bd. 1. 2. Aufl. Dortmund 1989.
- Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*. Hrsg. C. Grünhagen, H. Markgraf. Bd. 2. Leipzig 1883.
- Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessenensis. [1155—1400]*. Ed. E. Němec. Český Těšín 1955.

wszystkim był zaufanym cesarza Karola IV (1355—1378) i jego syna Wacława IV (1378—1419). Sprawował różne ważne funkcje — szczególnie zasługi miał na polu dyplomacji cesarskiej, kiedy reprezentował sprawy Karola IV w większości krajów europejskich. Ponadto modernizował księstwo cieszyńskie. Zob. przyp. 5.

- Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis. [1401—1459].* Ed. E. Němec. Český Těšín 1958.
- Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis. 1496—1526.* Ed. E. Němec. Český Těšín 1961.
- Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis. 1527—1550.* Ed. E. Němec. Český Těšín 1966.
- Listinář Těšínska. Codex diplomaticus Ducatus Tessinensis. 1551—1570.* Ed. E. Němec. Český Těšín 1972.
- Maleczyński K., Turoń B.: *Średniowieczne silesiaca i polonica w zbiorach bibliotecznych i archiwalnych w Wiedniu. „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”* 1963, T. 18, nr 1.
- Regesty listin uložených v Horním Slezsku / Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku.* Red. A. Barciak, K. Müller. T. 2: (1401—1450). Opawa—Opole—Katowice 2011.
- Szersznik L.J.: *Materiały genealogiczno-heraldyczne do dziejów szlachty księstwa cieszyńskiego.* Ed. W. Gojniczek. Cieszyn 2004 (Bibliotheca Tessinensis, 1).
- Wolff A.: *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI w. „Studia Źródłoznawcze”* 1957, T. 1.

Opracowania

- Blažek K.: *Der Adel von Oesterreichisch Schlesien.* Nuernberg 1885.
- Dąbrowski J.: *Dzieje polityczne Śląska w latach 1290—1402.* W: *Historja Śląska. Od najdawniejszych czasów do roku 1400.* T. 1. Red. S. Kutrzeba. Kraków 1933.
- D’Elvert Ch.: *Zur mähr[ische]-schles[isches] Adelsgeschichte. LXXVI. Die Lhotsky von Ptin.* „Notizen-Blatt der historisch-statistischen der kais. Königl. Mährisch-schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde“ 1876, Nr. 4.
- Gojniczek W.: *Urzędy książęce i ziemskie w ustroju księstwa cieszyńskiego (1477—1653).* Katowice 2014.
- Hałas J.: *Dzieje Mazańcowic. W stulecie kościoła parafialnego pw. św. Marii Magdaleny.* Mazańcowice 2001.
- Henelii ab Hennenfeld N.: [...] *Silesiographia renovata, necessariisscholiis, observationibvs et indiceavcta* [...]. T. 2. Wratislaviae—Lipsiae 1704.
- Hlaváček I.: *Książę Przemko I Cieszyński w służbach królów czeskich. V: Těšínská Madonna a významné sochy Petra Parlěře / Cieszyńska Madonna i cenne rzeźby Piotra Parlera / Die Teschener Madonna und wertvolle Statuen von Peter Parler.* Edd. H. Dáňová, I. Hlobil. Praha 2002.
- Hosák L.: *Historický místopis země Moravsko-slezské.* Praha 1938.
- Igálffy-Igály L.: *Beiträge zur Genealogie der Kornitz-Familien.* „Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik“ 1954, 72, Bd. 3 (17), H. 8.
- Jurek T.: *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku.* Poznań 1996.
- Kuhn W.: *Geschichte der deutsche Sprachinsel Bielitz (Schlesien).* Würzburg 1981 (Quellen und Darschtellungen zur Schlesischen Geschichte, 21).
- Kuhn W.: *Geschichte der Herrschaft Bielitz für 1660.* „Deutsche Monatshefte in Polen. Zeitschrift für Geschichte und Gegenwart des Ostdeutschtums“ 1941, Bd. 8 (18), H. 3—5.
- Musioł L.: *Archiwa i archiwalja w województwie śląskim.* Katowice 1936.

- Panic I.: *Książę cieszyński Przemysław Noszak (*1332—1336 +1410): wielki pan małego księstwa*. Cieszyn 2020.
- Panic I.: *Książę cieszyński Przemysław Noszak (ok. 1332/1336—1410). Biografia polityczna*. Cieszyn 1996.
- Panic I.: *Uposażenie ziemskie rodziny Czelo z Czechowic za panowania Piastów. (Z badań nad drogami awansu i uposażeniem majątkowym szlachty cieszyńskiej w czasach piastowskich 1290—1653)*. W: *Średniowiecze polskie i powszechne*. T. 3. Red. I. Panic, J. Sperka. Katowice 2004.
- Pfötenhauer P.: *Die Ritterschaft von Teschen im XVI. Jahr*. „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens“ 1884, Bd. 18.
- Pilnáček J.: *Rody starého Slezska*. Vyd. 3. Brno 2010.
- Pilnáček J.: *Staromoravští rodové*. Vyd. 2. Brno 1996.
- Prasek V.: *Dějiny knížectví Těšínského*. Opava 1894.
- Rajman J.: *Przemysław I Noszak*. W: *Piastowie. Leksykon biograficzny*. Red. S. Szczur, K. Ożóg. Kraków 1999.
- Sękowski R.: *Herbarz szlachty śląskiej*. T. 4. Chorzów 2005.
- Sinapius J.: *Schlesischer Curiositäten [...] Vorstellung, Darinnen die ansehnlichen Geschlechter Des Schlesischen Adels...* T. 1. Leipzig—Breslau 1720.
- Sperka J.: *Piotr Szafraniec starostą Głogowa*. W: *Z badań nad dziejami politycznymi i społeczno-gospodarczymi Cieszyna*. Red. I. Panic. Cieszyn 2005.
- Sperka J.: *Przemysław I Noszak*. W: *Książęta i księżne Górnego Śląska*. Red. A. Barciak. Katowice 1995.
- Spyra J.: *Těšínský kníže Přemyslav I. „Těšínsko“* 1989, č. 2.
- Trelińska B.: *Kancelaria i dokument książąt cieszyńskich 1290—1573*. Warszawa—Łódź 1983.
- Zahradnik J.: *Bielski „Jurek z widelcem“*. „Zaranie Śląskie” 1932, R. 8, z. 8.
- Zahradnik J.: *Czy Wacław Maciejowski był Ślązakiem*. „Zaranie Śląskie” 1930, R. 6, z. 2.
- Zahradnik J.: *Muzeum Miejskie w Bielsku*. „Zaranie Śląskie” 1934, R. 10, z. 1.
- Zahradnik J.: *Von den ältesten Bielitzer Wirtshäusern. Ein Stadtgeschichtlicher Rundgang*. Heft 1. Bielsko 1932.
- Zahradnik J.: *Zamek Dziegielowski pod Cieszynem*. Bielsko 1929.
- Zahradnik J.: *Zaprowadzenie kalendarza gregoriańskiego w „państewku bielskim“*. „Zaranie Śląskie” 1933, R. 9, z. 1.
- Zahradnik J.: *Zarys dziejów miasta Bielska w cieszyńskiej części województwa bielskiego*. Bielsko 1936.

Wacław Gojniczek

An Unknown Diploma of Przemysław I Noszak, Duke of Cieszyn, from the Year 1380: A Contribution Related to the Origin of the Mazańcowski Family from Mazańcowiec vel Lhotskie from Lhota (Ligocki from Ligota)

Summary

Archival research in modern sources often brings discoveries of copies of known and unknown medieval documents. Wacław Gojniczek's research conducted in the State Archives in Bielsko-Biała found an *oblata* (i.e., the entry of a legal act in court books) of a diploma from

1380. The owner of the document received its *widymat* (a vidimus, an attested copy) in 1603, and in the same year submitted it to the chancellery of the Bielsko-Biała state lord in order to have it entered in the book of protocols of the Bielsko state country. The document was issued by Przemysław I Noszak, Duke of Cieszyn and Wielki Głogów. The diploma shows that the duke confirmed all of the previously established privileges for the owners of the village of Mazańcowice, located near Bielsko: knights Lenart, Paszek, and Miczek, sons of Wilhelm known as Swidoniczer. The original was written in German on parchment on May 8th 1380 in Skoczów. Waclaw Gojniczek submits the hypothesis that the knights from Mazańcowice from the end of the fourteenth century could have been the ancestors of the Lhotski nobility family from Lhota, who in the sixteenth and early seventeenth century were the owners of Mazańcowice.

Keywords: Przemysław Noszak, Duke of Cieszyn, Duchy of Cieszyn, privilege, knighthood, Mazańcowice

Waclaw Gojniczek

**Das unbekante Diplom von Przemislaus I. Noszak,
Herzog von Teschen, aus dem Jahre 1380
Ein Beitrag zur Herkunft der Familie Mazańcowski aus Mazańcowice
alias Lhotski aus Lhota (Ligocki aus Ligota)**

Zusammenfassung

Bei Archivrecherchen in neuzeitlichen Quellen werden häufig Kopien bekannter und unbekannter mittelalterlicher Dokumente entdeckt. Bei einer Recherche im Staatsarchiv in Bielitz-Biala (Bielsko-Biała) wurde eine Kopie des Diploms aus dem Jahre 1380 aufgefunden. Der Besitzer der Urkunde erhielt dessen Vidimus im Jahre 1603 und reichte es in demselben Jahr bei der Kanzlei des Bielitzer Standesherrn ein, um es in das Protokollbuch der Bielitzer Standesherrschaft eintragen zu lassen. Der Aussteller des Dokuments war Przemislaus I. Noszak, Herzog von Teschen und Gross-Glogau. Laut der Urkunde bestätigte der Herzog alle zuvor erteilten Privilegien für die Besitzer des Dorfes Mazańcowice in der Nähe von Bielitz — die Ritter Lenart, Paszek und Miczek, Söhne von Wilhelm, *Swidoniczer* genannt. Das Original wurde in deutscher Sprache am 8. Mai 1380 in Skotschau (Skoczów) auf Pergament erstellt. In dem Artikel wird eine Hypothese aufgestellt, dass die Ritter aus Mazańcowice vom Ende des 14. Jahrhunderts die Vorfahren der Adelsfamilie Lhotski aus Lhota gewesen sein könnten, die Mazańcowice im 16. und zu Beginn des 17. Jahrhunderts besaß.

Schlüsselwörter: Przemislaus I. Noszak, Herzog von Teschen, Herzogtum Teschen, Privileg, Ritterschaft, Mazańcowice